

přátelských operačně taktických prostředků jaderného napadení používat více letectva a dělostřelectva s normálním střelivem...“

Bude nutné rozdělovat a decentralizovat velení především organického dělostřelectva svazků, abychom mohli využít lépe kanónových brigád. Stáb dělostřelectva armády musí ovlivňovat štáby svazků, aby používaly nejen oddíly vševojskových raket, ale též kanónové brigády k boji s jadernými prostředky nepřítele a jeho dělostřeleckými a minometnými bateriemi.

Plynulost přechodu do druhé armádní operace bude ztížena změnami ve složení, změnou pásem i hlavního úsilí vojsk. Náčelník dělostřelectva armády musí zvážit při dokončování první operace dosavadní přidělení posilových prostředků a připravit manévry všemi prostředky (i zásobovacími) tak, aby při zahájení druhé operace nezůstaly jednotky bez palebné podpory a vytvořit takové uskupení, které zabezpečí celou operaci, tzn., aby při zasazování dalších svazků dělostřelecké posilové prostředky prováděly jednoduchý manévry. Bude-li manévry dělostřelectva ke konci první operace prováděn postupně, je zárukou neustálé podpory a zabezpečení plynulosti přechodu do druhé armádní operace. Stejně lze provést složitý manévry po-

silových dělostřeleckých prostředků od svazků, které přecházejí do podřízenosti jiné armády. Brát posilový prostředek do zálohy velitele armády není účelné již proto, že armáda nemá nadbytek posilového dělostřelectva a začlenění této zálohy muselo by být provedeno v krátké lhůtě, což vyžaduje další samostatné organizační opatření k zabezpečení přesunu.

Vysoce manévrový charakter druhé operace, značné šířky bojových úkolů, samostatná činnost útvarů a svazků vylučuje možnost využití hlavního dělostřelectva v operačním rámci. Tím více vzrůstá jeho úloha u svazků, kde nebude možno řešit všechny úkoly oddíly vševojskových raket. I přes posílení svazků kanónovými oddíly nebudou v mnohých případech s to ničit všechny požadované cíle a proto je třeba, aby štáby dělostřelectva svazků dovedly správně rozdělovat úkoly nejen mezi rakety a dělostřelectvo, ale kladly požadavky na ničení cílů tanky a letectvem.

Při plánování druhé operace, která podstatně ovlivní bojovou činnost dělostřelectva, jsou charakteristické velmi krátké lhůty na plánování a přípravu. Stáb dělostřelectva armády a svazků musí proto připustit značnou volnost palebného plánování. Omezí se ono na určení počtu oddílů a prostoru, do něhož oddíly jsou v dané době schopny vést palbu.

Činnost leteckých svazků a útvarů v armádní útočné operaci

(VM č. 2/62)

Plukovník Jaroslav Dvořák

Chci vyjádřit své názory k použití frontového letectva v armádní útočné operaci.

Nepoužívám úmyslně termínu „podpora další armádní útočné operace“, protože se domnívám, že:

1. použití letectva v armádní operaci nelze zužovat pouze do pojmu „podpora“;
2. i když charakter bojové činnosti letectva v další armádní operaci bude ovlivněn i podmínkami armádní operace při plnění dalšího úkolu frontu, nelze dopustit, aby v těchto podmínkách zanikly základní principy použití leteckých svazků a útvarů v soudobých operacích.

Základní principy operačního umění le-

tectva jsou tak obecné, že je budeme dodržovat v různých podmínkách, v různé situaci a v různých operacích.

Tyto jsou dány

- objektivními zákonitostmi ozbrojeného zápasu;
- charakterem soudobé války;
- stavem bojových prostředků a perspektivou jejich rozvoje;
- zkušenostmi předešlých operací;
- zdroji síly a mohutnosti armády socialistického typu.

Nebudeme-li tyto principy, které nejsou charakterem objektivních zákonů operačního umění, znát a nebudeme-li se jimi

všichni bezpodmínečně řídit, pak nemůžeme dojit společného poznání pravdy a naše názory se stanou jen polemikou. Protože se mi zdá, že autoři zmíněného článku z těchto principů důsledně nevycházejí, chci základní principy operačního použití letectva zopakovat dříve, než přejdu k výkladu svého stanoviska k použití jednotlivých druhů letectva.

Základní principy operačního umění letectva jsou:

1. hromadné použití letectva na rozhodujících směrech a proti rozhodujícím objektům; pod tímto pojmem vidíme především soustředění bojového úsilí značného množství leteckých sil proti **nevelikému** počtu směrů;

2. nepřetržitě působení letectva na nepřítele, jak v průběhu celé operace, tak ve dne i v noci nezávisle na povětrnostních podmínkách;

3. trvalá a cílevědomá součinnost s jinými druhy ozbrojených sil, se sousedy a mezi jednotlivými druhy letectva;

4. útočný charakter činnosti letectva, což předpokládá udržet si iniciativu a vnucovat nepříteli svou vůli bez ohledu na kvantitativní poměr sil;

5. překvapivé použití velkých sil letectva, jehož se dosahuje skrytým soustředěním a širokým využitím základních vlastností letectva, tj. vysoké schopnosti manévru;

6. nepřetržitá bojová pohotovost letectva;

7. vytváření leteckých záloh, jak zálohováním svazků a útvarů, tak i bojového úsilí;

8. přísné hospodaření silami a prostředky, jež se vyjadřuje v používání letectva v soulase s jeho vlastnostmi a bojovými možnostmi a ve vyčleňování takových sil a prostředků, kolik vyžadují rozpočty ke splnění úkolů;

9. centralizované velení letectva, což předpokládá, že velení letectvu, které se zúčastní dané operace, je soustředěno v rukách nadřízeného leteckého velitele. Ústupky z tohoto principu nutno považovat za výjimku.

Je jasné, že všechny principy nemůžeme uplatnit v armádní operaci, to však neznamená, že by přestaly platit a že je nebudeme brát v úvahu. Tyto principy nelze též chápat odděleně jeden od druhého, ale ve vzájemné souvislosti a podmíněnosti.

Nyní několik poznámek k **použití jednotlivých druhů letectva v armádních**

útočných operacích a pak k úloze a funkci letecké operační skupiny u vševojskových armád.

Letecká armáda je vysoce manévrový operační svaz. Je schopen rychle přenášet své úsilí na rozhodující směry v krátkém čase a rychle reagovat na změny v situaci. Tuto schopnost letecká armáda neztratila ani v podmínkách použití proudových letounů s poměrně omezeným doletem. Jsou-li předem připraveny odpovídající podmínky v letištním a materiálním zabezpečení. Manévr není samozřejmě dnes doménou letectva, v tomto směru bylo letectvo překonáno raketami, zejména operačního dostřelu, avšak zůstává stále velmi cennou vlastností, kterou lze velmi výhodně využít ve vševojskovém boji.

Letecká armáda je prostředek velitele frontu a bude provádět součinnost především s vojsky frontu. Letectva, stejně tak jako i mnohých jiných zbraní, není v operaci nikdy k dispozici tolik, abychom je mohli použít proti všem cílům na zemi a ve vzduchu, které by bylo třeba ničit. To znamená, že letecká armáda bude použita k hlavním úkolům na rozhodujícím směru podle zámyslu velitele frontu. Nic neodpovídá použití letecké armády méně, než rovnoměrné její rozdělení po celé šířce útočného pásma frontu. Prakticky ve vztahu k vševojskové armádě se úloha letecké armády projeví úměrně tomu, jaké místo a úlohu ta či ona armáda ve frontové operaci hraje. A tato úloha a místo nikdy nebude totožné pro armádu prvního sledu a druhého sledu nebo pro armádu na rozhodujícím směru činnosti, nebo na směru méně důležitém.

Prakticky jenom část úsilí (např. stíhacího bombardovacího letectva) letecké armády bude vyčleněno k dispozici veliteli vševojskové armády, tj. do sféry taktické součinnosti. Většinou bude letecká armáda působit v operační součinnosti s vojsky frontu. To ovšem neznamená, že neprovádí leteckou přípravu a podporu útoku. **Vševojskové armádě bude vyčleněno úsilí stíhacího bombardovacího letectva v rozsahu 2 až 4 plukovních vzletů denně.** Jejich použití bude navrhovat náčelník letecké operační skupiny. Jejich úsilí bude použito ve prospěch svazků, které budou plnit hlavní úkol armády. Rozptylovat omezené úsilí na velké množství cílů je neefektivní a může citelným způsobem ovlivnit chod vševojskového boje.

Nevylučují i možnost vyčlenit úsilí jiných druhů letectva na určité konkrétní úkoly, např. k zabezpečení taktického výsadku.

Stíhací letectvo (1 až 2 divize) použije velitel frontu na **směru rozhodující činnosti** a zejména k obraně bojových sestav frontových raketových prostředků. To znamená, že v pásmu armády, která je na směru rozhodující činnosti, bude působit většina stíhacího letectva. Stíhací letectvo v takovém prostoru bude působit velmi často nejvyššími způsoby bojové činnosti, tj. přehrazováním. Na této zásadě nemění nic i to, že letištní uzly stíhacích divízi jsou v pásmu každé armády prvního sledu (jeden). To závisí na letištní kapacitě válciště a možnosti zachycení letišť. Bude normální zjev, že armáda dostane úkol zachytit letiště a přitom z toho tak říkajíc „nic nebude mít“, protože např. stíhací divize, která bude v jejím pásmu dislokována, bude rozhodujícím úsilím působit ve prospěch sousední armády.

Velení stíhacímu letectvu bude centralizováno v rukou velitele letecké armády, který mu bude velet cestou zástupce pro stíhací letectvo, který je trvale umístěn na pracovišti náčelníka PVOV frontu. Součinnost mezi PVOV frontu a stíhacím letectvem organizuje velitel frontu (na stupni vojsko PVOF — letecká armáda).

Na stupni stíhací letecké divize — **PVO armády** bude tato součinnost **upřesňována a uskutečňována** podle zásad, stanovených velitelem frontu. Organizace součinnosti bude tudíž záležitostí stupně letecké armáda — front, a na nižším stupni tehdy, bude-li armáda útočit na zcela samostatném směru a bude-li v tomto případě slů působit výhradně v její prospěch. K uskutečňování součinnosti v průběhu **bojové činnosti** bude pak nutné, aby na VS armády u náčelníka PVO se nacházela styčná skupina slů se spojovacími prostředky, nebo aby bylo zřízeno společné stanoviště velitele PVO armády se sálem bojového velení slů.

Část úsilí stíhacího bombardovacího letectva bude vyčleňována velitelům prvosledových armád. Domnívám se však, že ani tato zásada není šablonou a nemůže být v rozporu s operačním principem použití letectva. Nevylučují případ, kdy ani prvosledová armáda nedostane vyčleněno v určitých etapách operace žádné SBoL. Toto však neznamená, zbavit pozemní vojska podpory letectva. Vyčleněním úsilím disponuje velitel armády a vyzývá je cestou letecké operační skupiny. Stíhací bom-

bardovací letectvo je neefektivnější druh letectva pro boj se ZHN nepřítel. Je tomu tak proto, že může dosahovat vysoké pohotovosti k plnění úkolu (prakticky v normách stíhacího letectva), samostatně organizovat bojové zabezpečení své činnosti (průzkum a stíhací doprovod, umlčení PVO) a má účinné prostředky ničení (kanóny, rakety). Boj se ZHN musí však být přísně centralizován na stupni frontu, aby nedocházelo k plýtvání prostředky a jejich neefektivnímu použití. Nesmí se stát, aby proti jednomu cíli ve stejnou dobu působily např. raketové prostředky frontu, armády, SBoL velitele vševojskové armády a SBoL LA. Toho je možno dosáhnout:

1. vypracováním jediného systému boje se ZHN v duchu zásad platných pro boj se vzdušným nepřítelem, tj. centralizovaný průzkum a z centra přídělování cíli;

2. prostorovým a časovým rozdělením činnosti mezi všechny účastníky boje se ZHN, vycházející z jejich takticko-technických možností a podmínek bojové činnosti; tento způsob musí zabezpečit, aby v určeném prostoru (nebo od — do určené čáry) v danou dobu působil jen jeden druh vojska.

K ničení ZHN bude SBoL startovat většinou z nejvyšších pohotovostních stupňů („ze střehu na letišti“) na signál a v nejkratších časových normách, s upřesněním (stanovením) úkolu do vzduchu, současně s předáním pokynů naváděcímu stanovišti k navedení do prostoru cíle.

SBoL ničí nejen jednotlivá zařízení, ale celé jednotky ZHN v bojových nebo pochodových sestavách. Přitom velmi často stanovíme posturné cíle: např. po zjištění — umlčet (zadržet, znemožnit palbu) těmi prostředky, jež jsou k dispozici, s následující rozhodnou činností zničit celou jednotku. Často bude tak, že SBoL na určitou dobu nedovolí palbu prostředkům ZHN nepřítel, odhalí spolu s průzkumným letectvem jejich sestavu a pak je zničí raketové vojsko jadernými údery. Předpokládám, že v tomto bude počítat podstata součinnosti mezi SBoL a raketovými vojsky: vytvořit pro raketové vojsko nejlepší podmínky k jadernému úderu.

To, co bylo řečeno o centralizovaném velení stíhacímu letectvu, platí v plné míře i **pro průzkumné letectvo**. Pouze letectvo dělostřeleckého průzkumu bude decentralizováno mezi jednotlivé armády a dělostřeleckou frontu. Rozhodně nebude možné počítat s tím, že by část průzkumného letectva byla vyčleněna vševojskové

armádě. Proto také velitel armády pokud má požadavky na vzdušný průzkum ve svých prospěch dává je přímo veliteli frontu. To bude i rychlejší cesta, neboť velitel frontu na základě doporučení svých zpravodajských orgánů může letecké armádě úkoly průzkumu přímo nařídít. Bude-li však toto požadováno cestou letecké operační skupiny, musí velitel letecké armády, který takový požadavek obdrží, žádat velitele frontu, neboť ten mu úkoly vytýčil a jedině on je může změnit. Tato zásada musí platit pro požadavky na všechno letectvo, jemuž velí centralizovaně velitel letecké armády.

*

Úloha a místo letecké operační skupiny letecké armády u štábu armády v armádní útočné operaci. Stručně řečeno — letecká operační skupina představuje ve štábu armády odborný součinnostní orgán, který je s to veliteli armády navrhnout použití letectva, vyčleněného ve prospěch vševoj- skové armády. V tom je její hlavní funk- ční poslání a bude tudíž nutné ji vysílat k armádám na dobu, po kterou se předpo- kládá pro danou armádu úsilí letectva vy- členit. Většinou to budou prvosledové ar- mády. Po zasazení druhosledové armády, tzn. kdy bude sestava frontu v jednom sledu, nemusí být však letecká operační skupina u všech armád. Armáda, která bude v dalším úkolu frontu plnit omezený úkol, letectvo nedostane. Tímto nevyluču- jí možnost i s touto armádou jistou sou- činnost organizovat, např. v otázkách zach- vácení letišť apod. Na to už však nemusí u armády být nepřetržitě letecká operační skupina.

Štáb letecké armády bude každé roz- hodnutí velitele armády, týkající se vyčle- něného letectva (schválené velitelem fron- tu), bezpodmínečně doručovat náčelníku LOS. Kromě toho tento bude informován i o činnosti centralizované řízeného letec- tva v pásmu dané armády. Náčelník LOS musí taktéž znát rozhodnutí velitele sbol, která vyčleňuje své úsilí ve prospěch dané armády. Tyto základní údaje spolu se zna- lostmi dislokace vlastního letectva a jeho takticko-technických a bojových možností mu umožňují navrhnout veliteli armády použití letectva tak, jak to odpovídá po- žadavku vedení operace a zámyslu velitele armády. Směrem k vlastnímu štábu má LOS hlavní povinnost informovat o situaci (především o předním okraji) vlastních vojsk a o použití atomových zbraní velite- lem armády. Náčelník LOS potom podle

vývoje situace a rozhodnutí velitele armá- dy přímo vyzývá vyčleněné letectvo ces- tou štábu sbol nebo jsou-li k tomu pod- mínky a v nebezpečí z prodlení přímo ve stíhacím bombardovacím pluku.

Náčelník letecké operační skupiny musí být kromě toho informován o letech všech skupin nebo letounů, které letí směrem k linii fronty na plnění bojového úkolu a při návratu zpět. Je mu dáno právo upře- snit osádkám ve vzduchu cíl, při použití systému RYM bombardovacími osádkami musí být LOS schopná provést přepočty nástavných údajů v rozsahu povolených norem. Informovanost LOS o letech vlast- ních skupin je v současné době jeden z nejzávažnějších požadavků, neboť od úpl- nosti této informace bude mnohdy záviset znalost situace vlastních letounů ve vzdu- chu na stanovišti PVO armády a uskuteč- ňování tímto způsobem součinnosti se stí- hací divizí.

Letecká operační skupina se musí vel- mi aktivně podílet i na letištním zabezpe- čení letecké armády. Velitel vševoj- skové armády dostane většinou od velitele fron- tu úkol zachvátit určitá letiště a umožnit tak manévr letectva. Tento úkol však vy- žaduje dalšího rozpracování především ve smyslu časového i prostorového sladění činnosti svazků prvního sledu armády s leteckými stavebními prapory nebo s předsunutými skupinami letištních pra- porů.

*

Nyní několik poznámek k dokumentaci, zpracovávané leteckou operační skupinou. Ve zmíněném článku se např. hovoří o „grafickém plánu použití letectva v ar- mádní útočné operaci“ nebo o „operativ- ním zplánování leteckou operační skupi- nou“. Domnívám se, že to není správné proto, že plánování činnosti letectva i v armádní útočné operaci je součástí **organizace bojové činnosti letecké armády** ve frontové operaci a jako takové je zá- kladní funkční povinností štábu letecké armády.

Náčelník letecké operační skupiny musí mít přehled o rozhodnutí velitele LA, o rozhodnutí velitele stíhací bombardovací divize, musí vědět, jak je čerpáno vyčle- něné úsilí, v jakém stupni pohotovosti a kde je letectvo, musí znát možnosti vyčle- něného letectva, mít základní pracovní do- kumenty: pracovní mapy, výkazovou mapu. V této souvislosti stojí otázka, zda zpra- covat zvláštní plán součinnosti. Domnívám se, že základy součinnosti mezi letectvem

a pozemními vojsky jsou už založeny v rozhodnutí velitele fronty. Vždyť smyslem organizace součinnosti je sladit úsilí a úkoly jednotlivých druhů vojsk co do prostoru a času ve prospěch toho, kdo plní hlavní úkol. Stejně tak základní otázky použití vyčleněného letectva budou odrazeny v rozhodnutí velitele armády a v jeho plánu operace, kde bude vyjádřeno, k jakým úkolům a kdy bude letectvo použito. Upřesňování těchto úkolů v chodu bojové činnosti podle vývoje situace, návrhy velitele armády na použití letectva, výzva letectva k řešení nenadálých, okamžitých úkolů — to už je uskutečňování součinnosti a to je hlavní náplň práce letecké operační skupiny. Součinnost se tudíž organizuje v období organizace bojové činnosti (organizace útočné operace) návrhy náčelníka letecké operační skupiny veliteli

armády, jeho rozhodnutím a zpracováním plánu operace. Uskutečňuje se pak během operace.

To neznamená, že náčelník s celou leteckou operační skupinou se nebude podílet (a velkou měrou!) na zpracování jiných plánů, např. plánu taktického vzdušného výsadku nebo na jiných plánech armády.

Letecká armáda bude i nadále hrát důležitou úlohu ve frontových útočných operacích a svou bojovou činností bude začně ovlivňovat armádní útočné operace, prováděné v rámci frontové operace. Musí však být použita v duchu těch zásad, které byly vypracovány a dávají možnost plně vyniknout těm vlastnostem, které frontové letectvo má. A ty neztratily svou platnost ani v soudobých podmínkách!

Ještě k otázkám velení

(VM č. 3/62)

Podplukovník Josef Bláha

Jak je vidět, je velení problém stále živý a zdaléka ne ještě dořešený. Zvlášť kladné hodnotím skutečnost, že o otázkách velení diskutují a své praktické zkušenosti předávají funkcionáři od vojsk.

Při cvičení v měsíci červnu 1962 jsem měl příležitost sledovat práci stmelěného štábu jednoho svazku. Již předem nutno zdůraznit, že většina funkcionářů měla válečné zkušenosti, byla po odborné stránce velmi dobře připravena a hlavně měla řadu praktických návyků z velení svazku. Byl to štáb, v němž téměř všichni příslušníci pracovali na svých funkčních místech po dobu několika let, což se přirozeně velmi kladně projevilo v celé jejich činnosti. Práce štábu probíhala velmi organizovaně, bez zbytečného neklidu a dokonce rozčilování a nebo i zmatků, jak jsme tomu někdy zvyklí u některých méně stmelěných štábů.

Z uvedených, byť i jen dílčích zkušeností jednoznačně vyplývá, že stabilizace ve štábech je jednou z podmínek jejich úspěšné činnosti, o čemž máme všichni dostatek vlastních zkušeností. To také potvrzuje závěry podplukovníka Kulhavého o zkušenostech z velení tankové divize, kde ze štábu vyčleňuje stále pracovní skupiny a to je možné jen u „sehraného štábu“.

V průběhu práce výše zmíněného štábu jsem získal ještě řadu dalších poznatků, které bude podle mého názoru účelné zevšeobecnit a tak do jisté míry omezit u nás již trochu přehnané názory na technické vybavení našich štábů. Při správné organizaci práce se u zkušeného štábu se zkušeným velitelem v čele, dá velet i při skromnějším technickém vybavení. To však vyžaduje, aby každý voják znal přesně své funkční povinnosti, prováděl je bez dalšího usměrňování a nebo zasahování orgánů funkčně k danému úkolu neurčených. Tak např. otázku přemístování místa velení řešil správce štábu podle pokynů velitele. K tomu plně využíval jemu podřízených příslušníků pořádkové jednotky a dvou velmi jednoduchých prostředků a to trubače a ručního megafonu. Aby bylo možno rychle seřazovat pochodový proud, mají jednotlivá vozidla stejné pořadí v proudě a kromě toho jsou označena výrazným stálým číslem vozidla. Těmito jednoduchými prostředky lze připravit přesun v krátké době bez narušení práce a bez zbytečného vydávání rozkazů dalšími funkcionáři. Během přesunu pak řídí pohyb vozidel určený funkcionář — zpravidla velitel, který má ve svém vozidle výkonný klakson k vyhlášení předem určených